

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بررسی تطبیقی جرایم آدم‌ربایی
و بازداشت غیر قانونی در قوانین کیفری ایران

دکتر مصطفی احمدی مقدم

سرشناسه	: احمدی مقدم، مصطفی، ۱۳۵۹-
عنوان و نام پدیدآور	: بررسی تطبیقی جرایم آدم‌ربایی و بازداشت غیرقانونی در قوانین کیفری ایران / مصطفی احمدی مقدم.
مشخصات نشر	: تهران: آرمان پژوهان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: [۸]، ۱۶۸ص؛ ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.
شابک	: 978-622-99086-8-6
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۶۰ - ۱۶۸؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	: آدم‌ربایی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: دستگیری غیرقانونی
موضوع	: جرایم علیه اشخاص -- ایران
موضوع	: حقوق جزا -- ایران
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ب۴ الف/۳۱۱۶ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۵/۵۵۰۲۵۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۶۸۶۱۹

بررسی تطبیقی جرایم آدم‌ربایی و بازداشت غیرقانونی در قوانین کیفری ایران
 مؤلف: دکتر مصطفی احمدی مقدم
 انتشارات: آرمان پژوهان
 صفحه‌آرا: آرش افشاری
 چاپ دوم: ۱۴۰۰
 قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان
 تیراژ: ۱۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۰۸۶-۸-۶

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات آرمان پژوهان محفوظ است.
 نشانی: تهران، میدان انقلاب، ضلع جنوب شرقی، پلاک ۱۷ (ساختمان مترجمان)،
 طبقه سوم، واحد ۵.
 (۱۰ خط ویژه) ۰۲۱-۶۶۴۹۷۶۰۲

فهرست مطالب

فصل اول

- ۱..... مفاهیم و تعاریف
- ۲..... مبحث اول: مفهوم شناسی آزادی
- ۳..... گفتار اول: تعاریف و انواع آزادی
- ۳..... بند اول: تعریف آزادی
- ۶..... بند دوم: انواع آزادی
- ۱۱..... گفتار دوم: مفهوم و اهمیت آزادی رفت و آمد
- ۱۱..... بند اول: مفهوم آزادی رفت و آمد
- ۱۹..... مبحث دوم: مفاهیم و پیشینه جرم آدم ربایی، طفل ربایی و بازداشت غیر قانونی
- ۲۰..... گفتار اول: مفهوم و پیشینه جرم آدم ربایی و طفل ربایی
- ۲۰..... بند اول: آدم ربایی و طفل ربایی و عناوین مشابه
- ۲۴..... بند دوم: پیشینه جرم انگاری آدم ربایی و طفل ربایی
- ۲۷..... گفتار دوم: مفهوم و پیشینه جرم بازداشت غیر قانونی
- ۲۷..... بند اول: بازداشت غیر قانونی و عناوین مجرمانه مشابه
- ۳۱..... بند دوم: پیشینه جرم انگاری بازداشت غیر قانونی

فصل دوم

- ۳۵..... بررسی عناصر جرم آدم ربایی و بازداشت غیر قانونی
- ۳۶..... مبحث اول: عنصر قانونی جرم آدم ربایی و بازداشت غیر قانونی
- ۳۷..... گفتار اول: عنصر قانونی جرم آدم ربایی
- ۳۹..... گفتار دوم: عنصر قانونی جرم بازداشت غیر قانونی

- مبحث دوم: عنصر مادی جرم آدمربایی و بازداشت غیرقانونی..... ۴۱
- گفتار اول: اعمال فیزیکی جرم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۴۲
- بند اول: رفتار مادی..... ۴۳
- بند دوم: مرتکب جرم ۵۴
- بند اول: مقامات حکومتی صلاحیت دار..... ۵۵
- بند دوم: اشخاص فاقد صلاحیت و مجوز..... ۵۷
- بند سوم: اشخاص عادی ۶۱
- گفتار دوم: شرایط و اوضاع احوال لازم جرم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی ۶۷
- بند اول: بزه دیده ۶۸
- بند دوم: فقدان رضایت بزه دیده ۷۴
- بند سوم: نتیجه مجرمانه ۷۶
- گفتار اول: اراده مرتکب جرم آدمربایی و بازداشت غیرقانونی..... ۸۰
- گفتار دوم: قصد مجرمانه مرتکب جرم آدمربایی و بازداشت غیرقانونی..... ۸۳
- بند اول: علم مرتکب..... ۸۴
- بند دوم: عمد مرتکب..... ۸۶
- بند سوم: سوء نیت خاص ۸۷
- گفتار سوم: انگیزه مرتکب جرایم آدمربایی و بازداشت غیرقانونی..... ۸۸

فصل سوم

- مجازات و خسارات جرایم آدمربایی و بازداشت غیرقانونی..... ۹۳
- مبحث اول: قواعد مجازات جرایم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۹۵
- گفتار اول: مجازات جرایم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۹۵
- بند اول: مجازات‌های اصلی..... ۹۶

- گفتار دوم: مباشرت و معاونت و شروع به جرم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۱۰۲
- بند اول: مشارکت و تسبیب در جرم..... ۱۰۳
- بند دوم: معاونت در جرم..... ۱۰۵
- بند سوم: شروع به جرم..... ۱۰۷
- گفتار سوم: تعلیق، تخفیف و تعدد جرم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۱۱۰
- بند اول: تخفیف مجازات و تعدد جرم..... ۱۱۱
- بند دوم: تعویق صدور حکم و تعلیق اجراء جرم..... ۱۱۸
- مبحث دوم: نحوه جبران خسارت بزه دیدگان جرایم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۱۲۴
- گفتار اول: زیان دیده و زیان زننده در جرم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۱۲۵
- بند اول: زیان دیده از جرم..... ۱۲۵
- بند دوم: زیان زننده جرم..... ۱۲۹
- بند سوم: مسئولیت دولت ها..... ۱۳۰
- گفتار دوم: انواع خسارت و نحوه جبران آن در جرم آدمربایی و بازداشت غیر قانونی..... ۱۳۴
- بند دوم: نحوه جبران خسارت ناشی از جرم..... ۱۳۶

فصل چهارم

- نتیجه گیری و پیشنهادات..... ۱۴۱
- پیشنهادات..... ۱۶۰
- منابع و مأخذ..... ۱۶۲

مقدمه

از آن جایی که یکی از بخش های مهم قانون هر کشوری، بخش حقوق و آزادی های اساسی مردم است، این بخش مهم ترین رکن هر قانون به شمار می آید، زیرا در این بخش است که اسب سرکش قدرت با لجام قانون محدود می شود.

آزادی تن حالتی است که انسان تابع تصمیم یک طرفه و مستبدانه دیگری نباشد و در هر مورد بنا بر تصمیم خود اقدام کند به طوری که بتواند از هر نقطه کشور به نقطه دیگر آن مسافرت نموده و یا نقل مکان کند. یا از کشور خود خارج شده و به آن مراجعت نماید و از توقیف بدون جهت محفوظ و مصون باشد. نتیجه این آزادی لغو بردگی و بیگاری و منع توقیف و حبس بدون مجوز اشخاص است.

این امر تا آن اندازه مهم است که امروزه اعلامیه جهانی حقوق بشر و کنوانسیون های بین المللی و قوانین اساسی و عادی کشورهای مختلف به طرق گوناگون از این حقوق بنیادین بشری حمایت می کنند و تضمیناتی نیز برای حفظ و رعایت آن قایل شده اند. بر همین اساس، اصل سی و دوم قانون اساسی مقرر می دارد هیچ کس را نمی توان دستگیر کرد، مگر به حکم و ترتیبی که قانون معین می کند.

جرائم بازداشت غیرقانونی و آدم ربایی از جمله موارد تعرض به حق آزادی رفت و آمد اشخاص می باشند که علی رغم جرم انگاری قانون گذار در جهت حمایت از آزادی تن، این حق بنیادین همیشه مورد تعرض بوده است. تعرض به این نوع از آزادی به طرق و انحاء گوناگون هم از سوی مقامات و مامورین دولتی صورت می گیرد و هم از سوی سایر افراد جامعه.

در جرم بازداشت غیر قانونی فعل مرتکب می تواند شامل سلب آزادی شخصی (آزادی تن) به صورت فعل مادی مثبت با در اختیار گرفتن شخص در محلی که در آنجا بوده باشد یا به شکل جلوگیری کردن از ادامه راهی که در مقابل داشته است، جلوه گر شود، هر چند به مدت زمان کوتاه باشد. بازداشت غیر قانونی، یکی از جرایم علیه اشخاص است که قانون گذار آن را جرم دانسته و برای آن مجازات تعیین نموده است. ارکان تشکیل دهنده توقیف و حبس غیر قانونی بر همین اساس در ماده ۵۷۰ آمده است که: «هر یک از مقامات و مامورین وابسته به نهادها و دستگاه های حکومتی که برخلاف قانون، آزادی شخصی افراد ملت را سلب کند یا آنان را از حقوق مقرر در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران محروم نماید علاوه بر انفصال از خدمت و محرومیت یک تا پنج سال از مشاغل حکومتی به حبس از دو ماه تا سه سال محکوم خواهد شد.

همچنین در تعریف جرم آدم ربایی در ماده ۶۲۱ قانون مجازات اسلامی آمده است که هر کس به قصد مطالبه وجه یا مال یا به قصد انتقام یا به هر منظور دیگری، به عنف یا تهدید یا حيله یا به هر نحو دیگر، شخصا یا توسط دیگری شخصی را برآید یا مخفی کند، به حبس از ۱۵ تا ۲۵ سال محکوم خواهد شد. در صورتی که سن مجنی علیه کمتر از پانزده سال تمام باشد یا ربودن توسط وسیله نقلیه انجام پذیرد یا به مجنی علیه آسیب جسمی یا حیثیتی وارد شود مرتکب به حداکثر مجازات تعیین شده محکوم خواهد شد و در صورت ارتکاب جرایم دیگر به مجازات آن جرم نیز محکوم می گردد.

اما در بیان علت تطبیق جرم بازداشت غیر قانونی با آدم ربایی لازم است گفته شود که این جرم شباهت زیادی به جرم آدم ربایی دارد با این تفاوت

که آدم ربایی از سوی افراد عادی صورت می گیرد اما طبق صراحت ماده ۵۷۰ مرتکبان این جرم، ماموران هستند و به علت تشابه زیاد بین جرم حبس غیرقانونی و آدم ربایی به عناصر قانونی متعددی می توان اشاره کرد که برخی از حبس ها را از حکم غیرقانونی مجزا می کند. از جمله شباهت های این دو جرم باهم این است که هر دو از جرائم علیه شخصیت معنوی اشخاص است. جرائم مذکور در صورتی تحقق می یابد که بزه دیده رضایتی در حین و قبل از وقوع جرم نسبت به آن جرائم نداشته باشد. جرائم توقیف غیرقانونی و آدم ربایی، از جمله جرائمی هستند که از روی عمد و با سوءنیت صورت می گیرند. همچنین جزء جرائم مطلق هستند که صرف ارتکاب توقیف و ربودن اشخاص موجب تحقق جرم است و نیازی به احراز سوءنیت خاص مجرم نیست و در نتیجه در هر دو جرم از مجنی علیه سلب آزادی تن می شود.